

BLÅ ODLING I DEN EUROPEISKA GRÖNA GIVEN

EN NY STRATEGISK VISION FÖR HÅLLBAR PRODUKTION OCH KONSUMTION AV VATTENBRUKSPRODUKTER I EUROPEISKA UNIONEN

VARFÖR ÄR VATTENBRUKET VIKTIGT FÖR DIG?

Visste du att över hälften av världens fisk och andra livsmedel som härrör från vatten kommer från vattenbruk? Odling av fisk och skaldjur (vattenbruk) är den livsmedelsproduktion som har ökat mest i världen under de senaste decennierna. Denna ökning väntas fortsätta.

Vad är fördelarna med vattenbruk?

Vattenbruk som drivs på ett hållbart sätt kan bidra till att lösa några av de mest brådskande problem vi står inför i dag.

- Det förser den växande världsbefolkningen med näringsrik och varierad mat.
- Det minskar behovet av att fånga vild fisk för att möta den ökade efterfrågan på fisk och bidrar därför till att bevara fiskbestånden.
- Det levererar färsk och lokal mat.
- Det producerar livsmedel och foder med mindre klimat- och miljöpåverkan än andra typer av odling.
- Det skapar jobb i kust- och landsbygdssamhällen med få arbetstillfällen, inklusive i de mest avlägsna områdena.
- Vissa typer av vattenbruk bidrar till att bevara ekosystem och biologisk mångfald.

Fisk, skaldjur och alger är inte bara bra proteinkällor utan innehåller också ett antal andra näringsämnen, bl.a. mikronäringsämnen som D- och B-vitaminer, selen, jod, zink, järn och kalium. I synnerhet innehåller de långkedjiga omega 3-fettsyror som har betydande gynnsamma effekter på människors hälsa och kan bidra till att förebygga sjukdomar.

VATTENBRUK I EUROPEISKA UNIONEN

Trots de många fördelarna med vattenbruk har produktionen och konsumtionen av vattenbruksprodukter inte ökat lika snabbt i Europeiska unionen (EU) som i resten av världen. Av den mängd fisk och skaldjur som människor i genomsnitt konsumerade i EU kom endast 25 % från vattenbruk under 2018. Dessutom stod EU:s vattenbruksproduktion för endast 10 % av konsumtionen av fisk och skaldjur i EU och för mindre än 2 % av världsproduktionen.

Fyra medlemsländer (Spanien, Frankrike, Italien och Grekland) står för nära 70 % av vattenbruksproduktionen i EU. Sett till den producerade mängden per artkategori, utgörs över hälften av skaldjur, medan havs- och sötvattensfisk står för ca 20 % vardera av den totala mängden. Inom EU utgörs den allra största delen av produktionen av musslor, regnbåge, guldsparid, ostron, havsabborre och karp.

Detta innebär att det fortfarande finns stora möjligheter att utöka och diversifiera produktionen, både vad gäller producerande länder och odlade arter. Vattenbruk kan även förse människor i EU med ännu mer varierade, hälsosamma och hållbara livsmedel, däribland sådana som är vanliga i andra delar av världen, till exempel alger eller ryggradslösa djur som sjöborre.

© Ministry of Regional Development/Antonín Kapraň, 2018

Det finns uppskattningsvis 15 000 företag inom vattenbrukssektorn i EU. De allra flesta är mikroföretag med mindre än tio anställda. Totalt är antalet anställda inom vattenbruket närmare 70 000 (2018). Dessa mikroföretag är vanligtvis familjeägda och använder relativt extensiva produktionsmetoder och produktionssystem.

EU är i hög grad beroende av importerade vattenbruksprodukter. Av all fisk och alla skaldjur som konsumeras i unionen är över 70 % importerade. Därför är det viktigt att främja fortsatt tillväxt och diversifiering inom vattenbruksproduktionen i EU på ett sätt som skyddar miljön samt ger fler arbetstillfällen och stärker den ekonomiska utvecklingen i kust- och landsbygdsområden.

HUR UTVECKLAS VATTENBRUKET I EU?

© JUAN CARLOS MUNOZ via Adobe Stock

Redan 2013 **satte EU och dess medlemsländer upp målet att utveckla vattenbruket i Europeiska unionen på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt.** Vattenbruk är en komplex verksamhet. Odlarna använder utrymme och vatten, sköter de odlade djurens hälsa och välbefinnande samt ser till att de produkter som används i odlingsprocessen (till exempel foder eller veterinärbehandlingar) är miljövänliga och inte skadar människors hälsa. Det finns omfattande EU-lagstiftning som reglerar dessa aktiviteter och som vattenbruksproducenterna måste följa. Dessutom finns det särskild lagstiftning om ekologisk produktion som genom certifiering och märkning främjar vattenbruk som uppfyller strängare miljö- och djurskyddskrav. Denna lagstiftning begränsar och reglerar även användningen av insatsvaror.

© Hellenic Aquaculture Producers Organization (HAPO)

VILKA REGLER MÅSTE VATTENBRUKSPRODUCENTER I EU FÖLJA INNAN DERAS PRODUKTER HAMNAR PÅ DIN TALLRIK?

- ☑ Innan verksamheten i ett vattenbruk kan påbörjas måste odlaren få tillstånd av de behöriga nationella myndigheterna. Myndigheterna kontrollerar om den föreslagna platsen är lämplig och gör en noggrann granskning av vattenbrukets möjliga miljöpåverkan. Godkända vattenbruk måste även fortsättningsvis övervaka sin miljöpåverkan.
- ☑ För att skydda konsumenternas hälsa måste odlarna följa stränga regler om livsmedelshygien och djurhälsa. De får endast använda godkänt och kontrollerat foder.
- ☑ För att skydda miljön får producenterna bara använda godkänt foder och godkända rengöringsmedel och läkemedel.
- ☑ Vattenbruksproducenter behöver ha tillstånd för att använda havsvatten eller sötvatten i verksamheten. När vattnet sedan återförs till miljön får statusen av vattenförekomsten inte försämrats.
- ☑ Dessutom har odlarna skyldigheter i fråga om djurhälsa. Deras anläggningar måste vara registrerade eller godkända av hälsovårdsmyndigheter med ansvar för djurhälsa och både odlarna och dessa myndigheter har en skyldighet att övervaka om det förekommer sjukdomar. Odlarna är även skyldiga att föra register, bland annat över hur många djur som förs in i och som förs ut ur vattenbruket och över hur många som dör. De måste även registrera vilka åtgärder de vidtar för att förebygga och hantera risken för sjukdomar.
- ☑ Vidare måste de se till att de odlade djuren behandlas på ett humant sätt under hela produktionscykeln samt vid transport och slakt.
- ☑ Veterinärmedicinska läkemedel får endast användas om de skrivits ut av en veterinär och endast godkända veterinärmedicinska läkemedel får användas. Karenstider och gränsvärden för högsta tillåtna resthalter måste respekteras. Odlarna måste registrera samtliga veterinärmedicinska läkemedel de använder och behålla en kopia av recepten.

Det huvudsakliga ansvaret för vattenbruksverksamheten och för att dessa regler tillämpas ligger hos de offentliga myndigheterna i de olika EU-länderna. Medlemsländernas experter och Europeiska kommissionen samarbetar också och samråder med vattenbrukssektorn och andra berörda parter, som till exempel icke-statliga organisationer. Tillsammans ser de till att vattenbrukssektorn kan växa på ett sätt som gynnar producenter, samhällen och konsumenter och samtidigt skyddar den natur som sektorn är beroende av. Detta samarbete grundar sig i strategiska riktlinjer från Europeiska kommissionen och nationella strategiska planer för sektorn.

Den europeiska gröna given är EU:s nya tillväxtagenda. Dess syfte är att stimulera ekonomin, skapa arbetstillfällen och samtidigt påskynda den gröna omställningen. Därför är det viktigare än någonsin att vattenbruket i EU växer på ett sätt som gör att det också bidrar till viktiga mål, som att minska koldioxidutsläppen, gå över till mer hållbara livsmedelssystem, vända förlusten av biologisk mångfald, minska föroreningar och skapa arbetstillfällen i kust- och landsbygdssamhällen.

År 2021 antog Europeiska kommissionen därför nya strategiska riktlinjer för utvecklingen av denna sektor i EU. Riktlinjerna visar vägen för hur EU:s vattenbruk kan bli mer konkurrenskraftigt och resilient samt en global förebild för hållbarhet senast 2030. Kommissionen har tagit fram dessa riktlinjer i samarbete med

EU:s medlemsländer, vattenbruchssektorn och andra berörda grupper och individer.

De strategiska riktlinjerna täcker alla frågor som är relevanta för en hållbar utveckling av vattenbruket i EU. De innehåller konkreta rekommendationer till kommissionen, medlemsländerna, vattenbruchsproducenter och andra relevanta aktörer, som till exempel icke-statliga organisationer. Bland annat rekommenderas att vägledning och exempel på god praxis tas fram för olika aspekter av vattenbruchsverksamheten.

För att målen i de strategiska riktlinjerna ska kunna uppnås **måste alla dra sitt strå till stacken**: EU:s och medlemsländernas myndigheter, vattenbruchsproducenter, icke-statliga organisationer, investerare, beredningsföretag, detaljhandlare och konsumenter.

© BIM

I DE NYA RIKTLINJERNA TAS BLAND ANNAT FÖLJANDE ÅTGÄRDER UPP:

- ✓ Underlätta tillgången till utrymme och vatten, så att vattenbruket i EU kan fortsätta att växa.
- ✓ Undanröja onödig administration i samband med tillståndsansökningar för nya vattenbruk.
- ✓ Minska vattenbrukens miljöpåverkan ytterligare, samt främja de slags vattenbruk som är mest gynnsamma för miljö och klimat.
- ✓ Förbättra åtgärderna för djurhälsa och djurskydd.
- ✓ Säkerställa att vattenbruket klimatanpassas och bidrar till att mildra konsekvenserna av klimatförändringarna.
- ✓ Förse konsumenterna och allmänheten med mer och bättre information om EU:s vattenbruk.
- ✓ Främja forskning och innovation samt utveckling av de färdigheter som behövs.
- ✓ Främja diversifiering av produktionen i syfte att bredda utbudet av vattenbruksprodukter, främst av nya lovande arter i EU, som alger eller havslevande ryggradslösa djur (inbegripet blötdjur eller andra ryggradslösa djur som sjöborre eller sjögurka).

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2022 © Europeiska unionen, 2022

Återanvändning av detta dokument är tillåtet om källan anges och eventuella ändringar markeras (Creative Commons Attribution 4.0 International license). Tillstånd för användning eller mångfaldigande av delar som inte ägs av Europeiska unionen kan behöva sökas direkt från respektive upphovsrättsinnehavare.